

ŠVÉDSKO 2003

Jen jsem se vrátil z Monaka a jednu noc strávil v Praze, odlétám za Janou do švédského Göteborgu. Jana tam pracuje na neurologickém výzkumu. Posiluje tým z lékařského hlediska.

Na Ruzyni obligátní fronta na odbavení. Mohli by s tím něco udělat a neodbavovat všechny ČSA lety u osmi přepážek. Z informačního dopisu jsem věděl, že nepoletím mým oblíbeným Boeingem, ale letadlem ATR 72.

Už sehnání letenky bylo dost zajímavé. U našeho dopravce jsem zjistil, že lety do Göteborgu mají speciální cenu, ale i speciální termíny. Mně nevyhovoval ani jeden. Tak přes cestovní agenturu jsem si zajistil po internetu letenky. Bohužel mi bylo sděleno, že není přímý let, ale za výhodnou cenu je možno letět do Göteborgu přes Brusel. Hm, to se mi nechtělo, ale budiž, smířil jsem se s tím. Jdu si letenku vyzvednout a tam byla velmi milá mladá pracovnice Markétka, která mi našla přímý let ČSA i volné místo, avšak na „čekačku“. Tento systém nemám rád, a hlavně jsem se potřeboval 31. srpna s Janou vrátit. Nakonec se jí povedlo mi čekačku zrušit a rovnou let zaknihovat. Tak jsem tam strávil 30 minut a dopadlo to přesně tak, jak jsem si přál.

Ale to už nás letištní autobus přivázel k letadlu, lépe řečeno k letadélku. ATR 72 je turbovrtulové letadlo. Do Göteborgu mě vezlo letadlo jménem Nitra, ještě pozůstatek federace. Letadlo je pro 60 cestujících, bylo nás méně. Všichni seděli pohromadě, jen já seděl úplně vepředu a odděleně od ostatních. Letušky však na mne s jídlem a pitím nezapomněly, tak jsem byl spokojený. Seděl jsem u okénka a celou cestu jsem měl pěkný výhled. Brzy jsem si zvykl na to, že letadlo letí ztěžka, všechny otřesy se přenášejí na cestujícího a hlavně z okna jsem měl „krásný“ výhled na roztočenou vrtuli a nechal sem si jít hlavou to, že mi hlavou projde ta vrtule. Asi by to bylo to poslední, co by mi hlavou prošlo. Avšak letadlo spolehlivě doletělo do Göteborgu.

Když jsme se dostávali nad Skandinávský poloostrov, zahlédl jsem stavbu mostu z Dánska do Švédska, věděl jsem, že most je již v provozu. K mému údivu však most končil uprostřed mořského průlivu. Běžely mi hlavou otázky typu: Je už vážně dostavený? Je to ten most? No zase který most končí v moři? Odpověď jsem se dozvěděl až od Jany ve Švédsku, že most je jen do půli a pak je tam umělý ostrůvek, ze kterého se do Kodaně pokračuje tunelem.

Letiště je od Göteborgu vzdáleno asi 40 kilometrů. Nejlepší je jet do města autobusem za 60 švédských korun. Ve Stockholmu, v Malmö mají studenti po předložení ISIC karty 45% slevu, vyjma Göteborgu. Jana mě už čekala v centru na Korsvägen, takže jsem se s ní přivítal a jeli jsme k ní do podnájmu, kde jsem celý týden bydlel.

Jelikož Jana od pondělí do pátku byla v nemocnici, musel jsem si zařídit volný čas sám. Hned v pondělí večer mě Jana vytáhla na prohlídku Göteborgu a musím uznat, že se mi to město líbí. Göteborg je druhé největší město Švédska, a ač je pěkné, tak Stockholm je pěknější a vždy stejnou památku bude mít pozoruhodnější a větší. První místo, kam jsme zašli, bylo centrální nádraží. Končily zde vlaky i autobusy.

Já jsem si na úterý naplánoval jízdu do norského hlavního města. Po dlouhé rozpravě u okénka jednoho z místních autobusových dopravců jsem třimal v ruce dva lístky. Byly to lístky na autobus do Osla a zpět. Ve Švédsku není zpáteční sleva. Jelikož jsem měl u sebe ISIC kartu, dožadoval jsem se slevy. Paní se nás zeptala kolik nás je a kolik pojedete. Říkal jsem, že pojedu sám. No zaplatil jsem 420 SEK a těšil se na ráno na osmou, že vyrazím. Jana byla trochu překvapená cenou a zjištěním, že nemůžu dostat studentskou cenu, neboť je to nejlevnější jízdenka, kterou mi můžou prodat. A vůbec ta slečna byla trochu mrzutá a protivná.

Dorazili jsme večer domů, Janina udělala vynikající večeři a dlouho do noci jsme si povídali, neboť jsme se čtyři měsíce neviděli.

Ráno jsem posnídal a měl jsem cestu spočítanou na minuty i s pěti minutovou rezervou. Jenže ouha, jeden autobusový spoj vynechal a já na nádraží přijel o tři minuty později. Autobus byl samozřejmě pryč. Co teď? Koukám na jízdní řád, že za devadesát minut jede další. Šel jsem znovu k okénku, a tam dnes byla starší dáma a byla moc milá. Jízdenku mi samozřejmě vyměnit nemohla, neboť zde se prodávají jízdenky na konkrétní spoj. Ale dostal jsem jízdenku novou a jen za 120 SEK po předložení ISIC. Samozřejmě, že včera nám paní prodala jízdenku pro dvě osoby. No z Osla jsem jel na ni a nikdo po mně nechtěl druhého cestujícího.

To už sedím v autobusu směr Oslo a kochám se švédskou krajinou. I při těch velkých vedrech a suchu je Skandinávie šťavnatě zelená. S velkou dychtivostí očekávám švédsko-norskou hranici, neboť se jedná o vnější hranici Evropské unie. To že jsem již v Norsku, poznávám podle ukazatelů směru, neboť již na nich není přehlasované o, ale škrtnuté o (ö, ø). Hranice prostě nebyla, nikde nebyla cedule či vlajky, nebo alespoň celnice. Hm, tak takto Švédí střeží společný prostor EU? Dovídám se později, že kromě společného pasového prostoru EU je Švédsko ještě v pasové unii severské (Dánsko, Finsko, Island, Norsko a Švédsko) a tudíž není potřeby tuto vnitřní hranici severské pasové unie chránit, i když je vnější hranicí EU.

Cestou zpět jsem si dával pozor a hranici jsem zahlédl, přes fjord vedl most a uprostřed toho mostu je faktická hranice. Smluvní hranice je na území Švédska. Tam jsou i malé budovy celnice, které jsou vizuálně přebité restaurací. A kdo má potřebu clít zboží, sjede z hlavní silnice na odpočívadlo a dojde zaplatit clo. Tak funguje vnější hranice EU.

Počasí mi přálo a odpoledne přijíždím do malebného Osla. Trošku mi zatrnulo, neboť autobus zamířil do centra novostaveb a vystupujeme na velmi nevzhledném autobusovém

nádraží. Podchody a nadchody se dostávám přes rušné ulice a křižovatky a vcházím do poklidného centra města. Nejdřív je nutné sehnat poštu a nakoupit známky na pohledy, pak se poohlédnout po pohledech a pak se někde najíst a při tom napsat pohledy. Poštu jsem našel hnedle a zakoupil známky. Již dlouho jsem

neviděl tak ošklivé známky. Důležité však je, že s pohledy doputují do vlasti.

Přicházím k pevnosti v Oslo, která je proměněná na muzeum a vstupné činí pouhých 20 norských korun. Muzeum vynechávám, neboť mnoho času nemám. Na celé Oslo mám pouhých šest hodin. Ale z pevnosti je krásný výhled na osobní přístav a na dominantu celého města: Osloskou radnici. Doufám, že jsem to vyskloňoval správně. Z pevnosti k ní sestupuji a

prohlížím si ji. Je opravdu pěkná, i když je strohá. Ale právě v té její strohosti je ta nonšalance a půvab. U radnice je krámk se suvenýry, kde mají krásné pohledy Osla, a jak později zjišťuji i za přijatelnou cenu.

Vůbec v Norsku na tom byli s pohledy dobře. Ve Švédsku a už vůbec ne v Dánsku jsem nenašel pohled, který by se mi líbil. Asi ještě neumějí udělat pěkný zajímavý pohled.

Zašel jsem si na pozdní oběd a napsal pohledy. Teď mě čeká procházka po jejich hlavní třídě (něco jako náš Václavák, také je mírně do kopečka). A na konci té třídy na kopečku je klasicistní stavba paláce. No Hradčany to nejsou, přesto v tomto paláci sídlí norský král.

Před palácem je velká jezdecká socha (no aby na Václaváku nebyla). Prostranství před zámkem je prázdné a velké. Se mnou tu je jen skupinka Japonců, kteří si z dálky fotí královskou gardu. Já nemám fotoaparát s možností zvětšení, tak jdu až těsně ke gardistovi a ptám se ho anglicky, zda si jej můžu vyfotit. Neodpovídá, já to mám za souhlas a máčkám spoušť.

Na katedrále právě odbíjejí zvony sedmnáctou hodinu a dochází ke střídání stráží v celém královském areálu, který, vyjma zámku, je veřejnosti přístupný. Zjišťuji, že v královské gardě slouží velmi mladí muži, kteří místo vousů ještě mají pubertální problémy s uhříky. To mě celkem překvapilo.

Jenže začínám mít jiný problém a to ten, že jsem si k obědu dopřál mnoho pití. Nevěřili byste, jakou mi dalo práci sehnat v Oslu veřejný záchod; oběhl jsem královský park, rušnou hlavní třídu i do stanice metra jsem nahlédl, až na poslední chvíli jsem ve velkém podchodu našel čisté toalety a ani se za ně neplatilo. Velmi se mi ulevilo. To už se však blížila hodina mého odjezdu a já jsem tou dlouhou ulicí kráčil k autobusovému terminálu. Cestou jsem se ještě zastavil u katedrály, že si ji prohlédnu. Ale černé mraky těsně nad hlavou, to znamená velmi nízko, mi začaly hrozit. Za prvních velkých kapek dobíhám do terminálu a čekám na autobus, který mě odváží zpět za Janou do Göteborgu. Dorážím večer, a poměrně unavený,

přesto ještě si s Janou povídám do jedné hodiny ranní. Hlavně i o tom, jak se mají správně kupovat lístky na autobus, a že mě Oslo vůbec nezklamalo, tak jako ji před lety.

Středu jsem se rozhodl strávit v Göteborgu a pořádně si město prohlédnout. Prošel jsem si centrum, snažil se vybrat ucházející pohledy, a pak jsem využil městské hromadné dopravy a jezdil po městě. Jízdenky v Göteborgu se prodávají v trafikách nebo u řidiče. Je výhodnější koupit si tzv. Maxirabbat. Zaplatíte za ni 100 SEK, ale jízda na devadesát minut vás přijde jen na 12 SEK, oproti jednotlivé jízdence za 20 SEK. Ač jsem za celý týden nepotkal revizora, platil jsem. Neboť nemám rád jízdu načerno. Co mě na zdejším systému MHD uchvátilo, bylo to, že MHD má absolutní přednost, tudíž tramvaj najíždějící do křižovatky má hned volno, stejně tak autobusy. Ač je Göteborg druhé největší město Švédska a žije v něm hodně lidí, netrpí většími dopravními kolapsy. Mnoho lidí totiž využívá dobře fungující městskou i příměstskou dopravu. Kéž by toto fungovalo v Praze. I když se zavádí preference MHD, tak funguje jen na málo rušných křižovatkách, aby se neblokovala individuální doprava.

Další výhodou je, že se všechny tramvaje (pouze 11 linek) sjíždějí v centru. Pohodlně se pak přestupuje. Kam nevedou koleje, odveze vás autobus. Za městem lze použít též autobus nebo velmi dobře fungující příměstské vlaky.

Je fakt, že ještě v této době je Švédsko socialistickým královstvím. Zní vám to paradoxně? Mně taky a je fakt, že už současná švédská ekonomika s tím má vážné problémy. Pracovat může člověk, pokud chce. Pokud ne, tak ho velmi dobře uživí sociální dávky. I člověk, který přijde do práce a necítí se ve své kůži, má právo na přestávku, jejíž délku si sám určí. Nikdo se tomu nediví, neboť v 70. letech minulého století toto prosadily odbory. Když se student dostane na vysokou školu (každý se dostane, kdo má ukončené středoškolské vzdělání), pobírá ihned stipendium ve výši 7000 SEK, což je velmi slušný peníz. Je pravda, že bydlení je v Göteborgu drahé, ale náklady na studijní měsíc daleko nepřevyší udělené stipendium. Koleje jsou poměrně dobře zařízené, jsou to takové byty – garsonky s vlastním sociálním zázemím. Je zvykem bydlet sám.

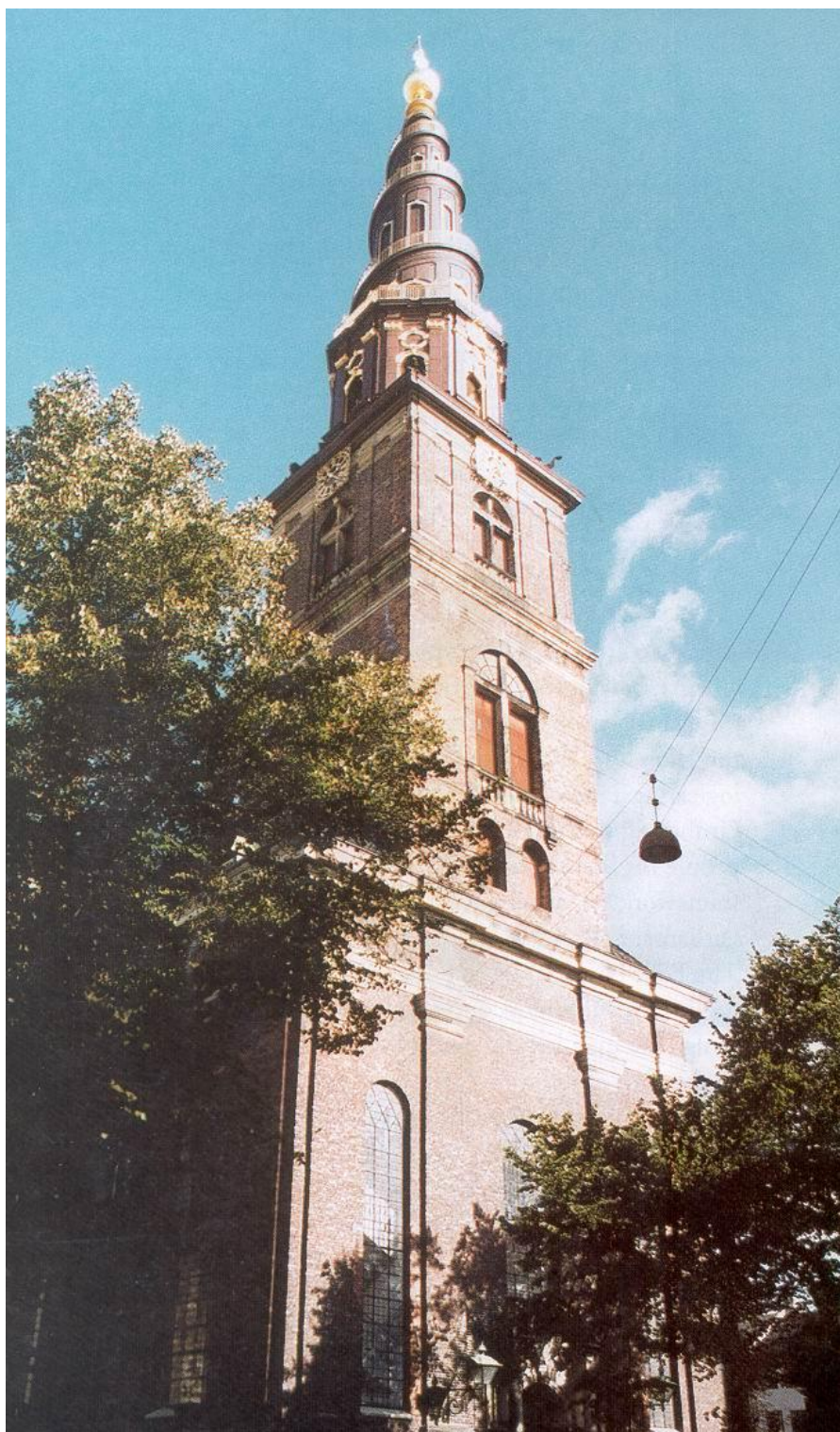
Ve čtvrtek ráno jsem se vypravil do Kodaně – hlavního města Dánska. Těšil jsem se, jak pojedou přes most, který končí uprostřed moře. Měl jsem smůlu. V autobuse řidič švédsky a pak i anglicky oznámil, že se nalodíme v Helsingborgu na trajekt a vjedeme do Dánska z lodi v Helsingøru.

Myslel jsem si, že strávím dvacet minut na horní nekryté palubě, ale nebylo to možné, vál velmi silný čerstvý vítr. Za 30 minut jsme byli v Dánsku. Do Kodaně to ještě trochu trvalo. V Kodani jsem hned na nádraží měnil norské koruny na dánské. Kuriózně zde nikde neplatí evro a hned tak platit nebude. Dánské bankovky jsou snad nejméně hezké ze všech severských. Mně se líbily švédské i norské.

V Dánsku jsou nejlevnější (ale i nejošklivější) pohledy a nejlevnější známky do Čech. Je fakt, že dánská koruna je nejdražší a švédská nejlevnější. Z nádraží jsem se vydal

ke starému královskému paláci, ale nikterak mě neuchvátil. Na břehu jednoho kanálu jsem objevil, že v dálce je kostelní věž. Ta věž je zvláštní tím, že má spirálovitě šroubovitě vnější schodiště. Věž je přístupná za 20 DKK. Pohled na Kodaň z takové dominanty si nemůžu nechat ujít. Výšlap mi trval chvíli, ale pořádně jsem se zadýchal.

Dánsko je vlastně taková placka, přes kterou se velmi rychle přenáší všechny možné povětrnostní systémy. Nahoře se mnou pořádně lomcoval vítr, nebo že by to byl strach? Myslím si od obojího trochu. Přesto se mi podařilo ukořistit z této výšky dvě fotografie.

Zjistil jsem z nich, proč se mi Dánsko a vlastně i Kodaň nelíbí. Je to z toho důvodu, že je to rovina. A rovina je pro mě fádni a nezajímavá.

Věž kostela je zděná, ale schodiště je dřevěné a duté, aby věž moc nezatěžovalo. Schody se samozřejmě zužují a nevím, jak končí, neboť jsem se úplně ke kopuli nedostal, díky svým rozměrům.

Myslel jsem si, že z věže kostela objevím symbol Kodaně, a to Malou mořskou vílu. Bláhový nápad. Samozřejmě jsem ji neviděl a vlastně jsem ji ani nehledal, neboť Kodaň nabízí i jiné atrakce.

Z věže jsem slezl a prohlídl si i vnitřek kostela. Jsou tam moc pěkné barokní varhany.

Dále jsem se rozhodl, že si prohlédnu pevnost, ve které probíhá střídání královské gardy. No to ano, ale jen do 17. hodiny. Já přišel v osmnáct. Pevnost nebyla pro mne ničím zajímavá, tak jsem usoudil, že navštívím nedaleký Rosenburg, kde v parku uprostřed Kodaně

je letní sídlo dánské královny. Park je krásný vzdušný. Jedná se o tzv. anglický přírodní park, jen nedaleko zámku je francouzská růžová zahrada. Zámek je od parku oddělen vodním příkopem a samotný zámek otevřen pouze do 17. hodin. Opět přicházím pozdě. Zámek již nestřežila parádní garda, ale pouze obyčejní příslušníci policie.

Tak jsem se rychle navečeřel, napsal pohledy a přemýšlel jsem, co ještě mohu navštívit. Jediné, co bylo v tuto hodinu otevřené, bylo muzeum erotiky. Z letáku jsem však poznal, že to je celkem nezajímavá expozice o erotických pomůckách a dějinách zobrazování erotiky. Kromě toho mi jel za třicet minut autobus zpět do Göteborgu. Vydal jsem se tudíž na nádraží. Cesta zpět byla opět trajektem a za svitu pouličních lamp jsem dorazil do Göteborgu. Tím však mé dnešní putování neskončilo, neboť před půlnocí mi odjížděl noční autobus do Stockholmu, kterému jsem věnoval pátek.

Autobus byl naštěstí téměř prázdný, mohl jsem si zabrat čtyři sedačky a celou noc prospat. Ráno v 6 hodin jsem vystoupil do velmi chladného Stockholmu. Vše ještě bylo zavřeno. Na nádraží fungoval bufet, kde měli teplé jídlo i pohledy, tak jsem první hodinu přečkal tam. Po sedmé již bylo celkem teplo a začalo svítit i sluníčko. Vycházím z nádražní haly a jdu se podívat ke královskému paláci a prohlédnout si starý Stockholm.

Starý Stockholm se nachází na pár ostrůvcích, které jsou hornaté, ač to na první pohled nevypadá. Prohlížím si budovu parlamentu, královský palác, radnici, kostel s hrobkami

panovníků. Zatím vše jen zvenčí, neboť otevírací doba je až v devět či v deset hodin. Před královským palácem hrají místní důchodci pétanque. Vše bedlivě sleduje švédská policie, která zastupuje přes noc královskou gardu. Knižní průvodce říká, že za Finským kostelíkem se nachází nejmenší kovová socha na světě. Tu přece musím vidět! Jedná se o sochu malého sedícího chlapce. Průvodce uvádí, že soška bývá oblečena do miniaturních oblečků. Když jsem tu já, je soška tak, jak ji umělec stvořil.

V deset hodin se otvírá královský palác veřejnosti a královská garda přejímá od policie povinnost sčezít sídlo vládnoucího panovníckého rodu. Zakupuji si výhodné vstupné do celého zámku za 70 SEK. Karta ISIC se mi opravdu vyplácí.

Prohlížím si královské počty, vyznamenání a různé zajímavé věci. Na můj vkus jsou komnaty zařízené skromně, přece jenom jsem zvyklý z našich zámků na luxus a přepych.

Uchvátil mě až velký Trůnní sál. Bez zajímavosti nebyla ani královská klenotnice, kam byl vstup přes dvoje pancéřované dveře. Korunovační klenoty jsou zde vystavené celoročně. Samozřejmě, že Švédsko je monarchie a královský pár se zde těší velké popularitě. Stejně tak v Dánsku i Norsku. To u nás si musíme počkat na státní svátek. Paradoxem je, že se korunovační klenoty vystavují 28. října, kdy si připomínáme vznik republiky a ukončení éry nenáviděného mocnářství.

Stačil jsem si ještě prohlédnout antické sbírky a bylo poledne. V poledne začne

slavnostní ceremoniál střídání stráží. U toho chci být. Stihl jsem to včas, ne jako v Monaku, zaujímám výhodné postavení u napnutých provazů. Před dvanáctou přijde ceremoniář a seznámí nás s průběhem ceremonie. Nejdřív nastoupí královská garda, pak přijdou vlajkonoši se švédskou a královskou vlajkou, a pak nastoupí královnina garda.

Ve dvanáct hodin nastupuje královská garda tak, jak bylo ohlášeno. Začínají někde

za námi zvuky trubek a bubnů, po nástupu vlajek přichází královnina garda. To jsou studenti Královniny hudební akademie. Součástí královniny gardy jsou i studentky.

Pak začnou vyhrávat a pochodovat a přitom vytvářet docela náročné sestavy. Při jedné z mnoha písní mi začne tělo automaticky podupávat do rytmu a já začínám přemýšlet, odkud píseň znám. Hymna to není, tu já neznám. A až při refrénu si uvědomuji, že je to píseň Super Trouper od švédské skupiny ABBA.

ABBA je asi nejslavnější švédskou hudební skupinou a ani královský dvůr na ni nezapomíná, i když dvacet let již nevystupují a nefungují.

Celá ceremonie trvá hodinu. Moc se mi toto střídání stráží líbilo a zatím bylo pro mne nejúžasnějším ze všech, která jsem viděl.

Po tomto zážitku již mé kroky směřují ke slavné radnici, kde se každoročně vyhlašují Nobelovy ceny. Přicházím pozdě, neboť akorát odešla skupina na prohlídku a další jde až za dvě hodiny. Bez průvodce mohu akorát vylézt na radniční věž, odkud je pěkný výhled na Stockholm.

Výstup stojí opět 20 ale ne DKK, ale

SEK. Studentskou slevu zde neposkytují. Výhled z věže je opravdu impozantní. Vydržím na věži hodinu a počkám si tak na autobus do Göteborgu. Stockholm opravdu patří ke klenotům severu, je to moc hezké město a Göteborg s ním nemůže soupeřit.

Z věže je krásný výhled na staré město, ale i na nový Stockholm. Socialistická vláda v 70. letech rozhodla starou část Stockholmu zbourat a pojmout centrum moderně. Moc se jí to nepovedlo a kostel sv. Kláry, který jediný zbyl z této přestavby, mlčky žaluje.

Jet v pátek odpoledne autobusem ze Stockholmu nebyl zrovna dobrý nápad. Autobus je nabitý k prasknutí. Cestu jsem sice přežil, ale bylo to dost úmorné. Jak jsem přijel do Göteborgu, ihned jsem zamířil domů, sprcha a postel mi hodně pomohly.

V sobotu jsme se s Janinou ještě courali Göteborgem a já jsem chtěl stále jít na švédský stůl, když už Švédsko toto dalo světu. Jenže smůla, švédské stoly se dělají jen k snídani a pouze v hotelích, kam člověk může zajít. Ale já jsem nebyl ve stavu, že bych musel brzo vstávat, a to ani kvůli jídlu ne.

Švédská kuchyně není moc typická, převládají ryby a mořské plody. Ve Švédsku je hodně rozšířené rychlé občerstvování, tudíž tu kralují nadnárodní velkovýkrmy. Jsou tu i různé bagetérie a mezinárodní kuchyně. I česká je v Göteborgu zastoupená restaurací Zlatá Praha. Musíte se tam však objednat, neboť Švédci si ji oblíbili. Nejvíce jim chutná smažený sýr a čevapčiči. Dokonce zde Švédům vyšli vstříc a podávají tu čevapčiči se smaženým sýrem.

No a v neděli už jen odlet domů. Jana má na celnici problém, neboť byla v EU přes povolené tři měsíce, podle razítek v pasu. Jana v květnu přiletěla, ale v červenci jela na 14 dní domů autobusem, pak se vrátila, a teď chce odletět. Vysvětluje to pasové kontrole, ale ta je neústupná. Nemáte razítko v pase, jízdenka mě nezajímá. Nakonec z toho pokuta nebyla, ale Jana má zakázané Švédsko na šest měsíců, což jí nevadí. Na otázku, co dělat, když Němci nám už razítko nedávají, se dozvěděla, že je nutné se hlásit na policii, kde jí vyznačí příjezd do pasu. Jenže jak poznají, že skutečně přijela?

No asi nás toto od 1. května již trápit nebude. Nazpátek jsme přiletěli ATR 72, která nesla název Český Krumlov.